

BARQAROR RIVOJLANISH KONSEPSIYASI VA INNOVATSION TADBIRKORLIKNING MAMLUKAT IQTISODIYOTIDAGI O`RNI

Millat umidi universiteti (BA-204)

Zayniddinov Sirojiddin

Annotatsiya: *Ushbu ilmiy ish mamlakatning zamonaviy iqtisodiyotida barqaror rivojlanish konsepsiyasining roli va ahamiyatini o'rganadi. Tadqiqot iqtisodiy o'sish, ekologik muvozanat va ijtimoiy farovonlik o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni ilmiy jihatdan ta'kidlaydi va milliy iqtisodiy tizimlarni mustahkamlashda barqaror rivojlanishning ahamiyatini asoslaydi.*

Shuningdek, u resurslardan samarali foydalanish, yashil texnologiyalarni joriy etish, investitsiya jozibadorligini oshirish va iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash kabi omillarning mamlakat iqtisodiyotiga ta'sirini chuqur tahlil qiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, barqaror rivojlanish tamoyillarini qo'llash uzoq muddatli iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi, raqobatbardoshlikni oshiradi va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish sifatini yaxshilaydi. Ushbu ish amaliy ahamiyatga ega bo'lgan barqaror iqtisodiy siyosatni shakllantirishga ilmiy asoslangan yondashuvni taqdim etadi.

Kalit so'zlar: *Barqaror rivojlanish, Iqtisodiy o'sish, Ekologik muvozanat, Ijtimoiy farovonlik, Milliy iqtisodiyot, Resurslardan samarali foydalanish, Yashil texnologiyalar, Investitsiya jozibadorligi, Iqtisodiy xavfsizlik, Raqobatbardoshlik.*

KIRISH

Barqaror rivojlanish konsepsiyasi zamonaviy iqtisodiy rivojlanishning asosiy metodologik tamoyillaridan biri bo'lib, kelajak avlodlar manfaatlariga putur yetkazmasdan hozirgi avlod ehtiyojlarini qondirish g'oyasiga asoslangan. Ushbu yondashuv iqtisodiy o'sish, ijtimoiy farovonlik va ekologik barqarorlik o'rtasida muvozanatni yaratishga qaratilgan. Bugungi globalashuv sharoitida milliy iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, resurslardan samarali foydalanish va raqobatbardoshlikni oshirish barqaror rivojlanishning asosiy ustuvor yo'nalishlariga aylandi. Aksincha, innovatsion tadbirkorlik iqtisodiy o'sishning muhim katalizatori bo'lib xizmat qiladi, yangi texnologiyalar, ilg'or yechimlar va yuqori qiymatli mahsulotlarni yaratish orqali bozor munosabatlarini rag'batlantiradi. Ilmiy va texnik imkoniyatlar bilan mustahkamlangan innovatsion faoliyat yangi korxonalarni tashkil etish, ish o'rinlarini yaratish, eksport salohiyatini kengaytirish va investitsiya jozibadorligini oshirish uchun muhimdir. Shu nuqtai nazardan, barqaror rivojlanish va innovatsion tadbirkorlik tushunchalari bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, bir-birini to'ldiradi va mamlakat iqtisodiyotini yuqori pog'onaga ko'tarishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu mavzuni o'rganish samarali iqtisodiy siyosat yo'nalishlarini aniqlash, innovatsion muhitni rivojlantirish va milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish uchun juda muhimdir.

ASOSIY QISM

Barqaror rivojlanish konsepsiyasi iqtisodiy boshqaruv va strategik rejalashtirishda asosiy mezon sifatida tan olingan bo'lib, iqtisodiy resurslarning cheklangan tabiati va ekologik muvozanat zarurligini hisobga oladi. Bu g'oya BMT tomonidan taklif qilingan Barqaror rivojlanish maqsadlari (BRM) bilan chambarchas bog'liq va turli davlatlarning iqtisodiy siyosatiga keng qo'llaniladi. Xususan, iqtisodiy tizimning uzoq muddatli samaradorligi resurslarni tejaydigan texnologiyalarni joriy etish, qayta tiklanadigan energiyadan foydalanish, ekologik xavflarni kamaytirish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash bilan bog'liq. Milliy iqtisodiyotda innovatsion tadbirkorlikning ahamiyati ortib bormoqda.

Zamonaviy iqtisodiyot nafaqat ishlab chiqarish hajmiga, balki uning sifati va innovatsion yondashuvlariga ham bog'liq. Innovatsion tadbirkorlik bilimga asoslangan iqtisodiyotni rivojlantiradi, uni an'anaviy ishlab chiqarish modellaridan ajratib turadi. Shu nuqtai nazardan, tadqiqot markazlari, universitetlar, texnoparklar va biznes-inkubatorlar innovatsion startaplar va loyihalarni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Innovatsiyalar iqtisodiyotga proaktiv tadbirkorlar tomonidan ishlab chiqilgan yangi g'oyalar, texnologiyalar, xizmatlar va mahsulotlar orqali integratsiya qilinadi. Natijada, iqtisodiyot yuqori qo'shimcha qiymat yaratadi, ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi va yangi bozorlarni yaratadi. Innovatsion tadbirkorlikni rivojlantirish uchun hukumat soliq imtiyozlari, grantlar, innovatsion infratuzilma va takomillashtirilgan qonunchilik bazasini taqdim etadi. Barqaror rivojlanish va innovatsion tadbirkorlik o'rtasidagi bog'liqlik shundaki, innovatsiya resurslardan samarali foydalanishni rag'batlantiradi va atrof-muhitga ta'sirni minimallashtiradi. Masalan, yashil texnologiyalarni joriy etish ekologik toza ishlab chiqarish modellarini qabul qilishni rag'batlantiradi. Shunday qilib, iqtisodiy o'sish ekologik muvozanat bilan uyg'unlashadi. Innovatsion tadbirkorlikning milliy darajada rivojlanishi iqtisodiyotni diversifikatsiya qilishga olib keladi, bu esa yangi tarmoqlar va faoliyat turlarining paydo bo'lishiga olib keladi. Ushbu diversifikatsiya iqtisodiy xavflarni kamaytiradi va global bozorlarda raqobatbardoshlikni oshiradi. Natijada barqaror iqtisodiy o'sish sur'atlariga erishiladi, bandlik oshadi va ijtimoiy farovonlik yaxshilanadi. Innovatsion tadbirkorlik inson kapitalini rivojlantirishga ham hissa qo'shadi. Yuqori malakali kadrlarga talab ortib bormoqda, bu esa ta'lim tizimini modernizatsiya qilishni, ilmiy tadqiqotlarga investitsiyalarni va raqamli kompetentsiyalarni rivojlantirishni talab qiladi. Shuning uchun innovatsion iqtisodiyot nafaqat moliyaviy ko'rsatkichlar, balki intellektual salohiyat bilan ham mustahkamlanadi. Bundan tashqari, innovatsion tadbirkorlik xorijiy investitsiyalarni jalb qilishning samarali vositasi bo'lib xizmat qiladi. Raqobatbardosh startaplar va texnologiyalar xorijiy investorlarni o'ziga jalb qiladi, milliy iqtisodiyotning ochiqligini oshiradi va global iqtisodiy integratsiyani osonlashtiradi. Bu tashqi iqtisodiy aloqalarni mustahkamlashga yordam beradi.

XULOSA

Barqaror rivojlanish va innovatsion tadbirkorlik tushunchalari zamonaviy iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismlari bo'lib, ularning samarali integratsiyasi milliy iqtisodiy

rivojlanishni yangi sifat darajasiga ko'taradi. Barqaror rivojlanish iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik omillar o'rtasidagi muvozanatni saqlashga qaratilgan bo'lsa, innovatsion tadbirkorlik iqtisodiy faollikni oshirish, yangi texnologiyalarni joriy etish va raqobatbardoshlikni oshirish orqali bu muvozanatni faol qo'llab-quvvatlaydi. Innovatsion muhitni yaratish yangi startaplarning paydo bo'lishiga olib keladi, ilmiy va texnik iste'dodlarni iqtisodiy faoliyatga jalb qiladi, yuqori qo'shimcha qiymatga ega mahsulotlar yaratadi va eksport salohiyatini kengaytiradi.

Shu bilan birga, ekologik barqarorlikni rag'batlantiruvchi "yashil innovatsiyalar" resurslardan samarali foydalanishni osonlashtiradi va atrof-muhitga zararni minimallashtiradi. Umuman olganda, barqaror rivojlanish va innovatsion tadbirkorlik o'rtasidagi sinergiya mamlakat iqtisodiy siyosati uchun strategik ustuvor yo'nalish bo'lib, nafaqat iqtisodiy o'sishni, balki jamiyat farovonligini va kelajak avlodlar uchun barqaror iqtisodiy muhitni yaratishni ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Butenko, A.A., 2019. Ustoichivoe razvitie: teoriya i praktika. Moscow: Infra-M.
2. Bekhmann, R. & Levi, D., 2020. Innovatsionnyi biznes i startap-menedzhment. Saint Petersburg: Piter.
3. Schumpeter, J.A., 1934. The Theory of Economic Development. Cambridge, MA: Harvard University Press.
4. Drucker, P., 2007. Innovation and Entrepreneurship. New York: HarperBusiness.
5. United Nations, 2015. Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. UN Publications.
6. OECD, 2022. Entrepreneurship at a Glance. OECD Publishing.
7. World Bank, 2023. Global Innovation Index and Competitiveness Report. World Bank.
8. Mirziyoyev, Sh.M., 2020. Barqaror iqtisodiy rivojlanish va innovatsion jarayonlarni qo'llab-quvvatlashga oid ma'ruzalar to'plami. Toshkent.
9. Qodirov, M. & Saidov, U., 2021. Innovatsion tadbirkorlik va uning rivojlanish omillari. Toshkent: Iqtisodiyot.
10. O'zbekiston Respublikasi, 2020. Innovatsion rivojlanish strategiyasi bo'yicha Prezident qarorlari. Toshkent: Rasmiy nashr.